

aportaven alguna idea per millorar el país. Ajudà a l'Associació, fou un soci admirable, amic de tothom i en particular de l'art del nostre país, col·laborant amb nosaltres en la divulgació del nostre patrimoni monumental.

POMPEIO PASCUAL I CARBÓ. — Nat a Cassà de la Selva, llicenciat en Medicina i Cirurgia per la Universitat de Barcelona. En la dècada dels anys vint s'establí a Girona com a Pediatra, especialitat que estudià seguint l'escola alemanya més moderna. Fou President de l'entitat G.E. i E.G. formant la joventut gironina en l'amor a l'esport. Fou director de l'Hospital de Santa Caterina, on exercia l'especialitat de Pediatria. Molt estimat per tots els gironins. Afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya, on tingué càrrecs rellevants, exiliat després de la Guerra Civil a Xile, on portà a cap una tasca rellevant, retornà a Girona als seixanta, exercint la Pediatria particularment, amb molt d'èxit. Humanista, gran home en el camp de la investigació. Publicà escrits de la seva especialitat i també d'Història que era un gran afeccionat en la que treballà llargament. En particular els setges de Girona, del que féu alguns treballs notables. Soci fundador de la nostra Entitat, amic, intel·lectual nat i d'una bonhomia impressionant. El Dr. Pascual estava molt convençut que l'Associació estava executant una tasca important. Fou per nosaltres un estímul constant.

MANUEL BONMATÍ I ROMAGUERA. — Nat a Girona, exercí la professió de banquer i més tard entrà al camp del periodisme acabant essent el President de l'Associació de la Premsa de Girona, Director de la Revista Presència, i ocupà altres càrrecs importants en aquest camp. Gran amic de Girona i de la nostra Entitat, publicant tot el que feia refe-

rència a les nostres activitats, soci, amic, home agermanat, gran periodista i un llarg etc. Manuel Bonmatí fou una gran ajuda per a l'Entitat, especialment en els primers temps en els que és difícil fer divulgació en els mitjans de comunicació, ell ens féu aquesta tasca més senzilla.

JOSEP M.ª BOHIGAS I PUJOL. — Nat a Olot, llicenciat en Medicina i Cirurgia per la Universitat de Barcelona. Exercí en diferents poblacions de les nostres comarques: La Pera, entre altres abans de la Guerra Civil, després dels anys 40 obrí un consultori a Girona, i ja no marxà mai més. Amant de les arts i de la Història, amic incondicional del Dr. Oliva i humanista nat, fruïa llegint i seguint els afers de la Prehistòria i la Història i totes les arts. Home sensible i cultivat. Dedicà a la fotografia les seves hores lliures, quan les tenia; les fotografies les publicà en les revistes, especialment en les publicacions gironines, essent premi nacional de fotografia. Gran admirador de la Girona antiga, féu dues conferències amb diapositives sobre Sant Pere de Roda i el Pallars, que passà a la Universitat de Barcelona, soci fundador, gran amic nostre, col·laborà en moltes ocasions amb la nostra Entitat.

JOAN CASTELLS I CAMÓS. — Nat a Girona, pintor, decorador. Treballà amb els millors homes del país, incluint el Dr. Joan Ribot, amb qui decorà La Fontana d'Or, essent un artista important. Soci de la nostra Entitat, bon amic, gran gironí i no cal dir amic de l'art i de la història.

Dins dels nostres projectes figura el d'ampliar degudament aquestes breus notes biogràfiques, així com ampliar-les a tots els associats que ja ens han deixat.

FRANCESC REIXACH

ACTIVITATS DE L'ASSOCIACIÓ ARQUEOLÒGICA DE GIRONA

DURANT EL PERÍODE 1984-85 LES PRINCIPALS ACTIVITATS PORTADES A TERME, PER L'ASSOCIACIÓ, SÓN LES SEGÜENTS:

A) CICLE DE PEL·LÍCULES. — Tingué lloc a la Casa de la Cultura Bisbe Lorenzana, els dimecres 14, 21 i 28 de novembre i 5 i 12 de desembre, es projectaven a les 8 hores del vespre, els següents temes, recomanats pel Professor Henry de Lumley.

- ORIGINES DE L'HOMME
- UN MILLION D'ANNES SUR LES BORDS DE LA MEDITERRANEE
- APPARITION DE LA RELIGION, ORIGINE DE L'ART
- LA REVOLUTION NEOLITHIQUE
- L'HOMME AUX CONFINS DE LA PLANETE
- CARBONE 14 ET ARCHEOLOGIE
- MEGALITES
- LES PREMIERS METALLURGISTES

B) CICLE DE CONFERÈNCIES. — Tingueren lloc a la Casa de Cultura Bisbe Lorenzana, de Girona, els següents dies:

31-1-85. PREHISTÒRIA ANTIGA DE LES COMARQUES GIRONINES, per Joan Abad i Josep Canal.

Antecedents a l'Àfrica i a Europa. - Característiques del Paleolític Arcaic, Inferior i Mig a les nostres comarques. - Estacions descobertes entre 1972-83. Es posen de manifest les cultures més velles de Catalunya. - Els esforços de divulgació. - Projectió dels descobriments a Europa. - Les darreres descobertes. - Una nova visió de la Prehistòria.

7-2-85. LAS PRIMERAS MANIFESTACIONES DEL ARTE, per José M.ª de Bedoya O'Neale.

Introducción al arte prehistórico. - Cronología e interpretaciones. - Un viaje a la Dordña: Grutas de Lascaux, Les Combarelles, Font de Gaume, La Mouthe, etc. - Situación actual de la investigación en Cataluña. - Carencia de arte paleolítico. - Dificultades de interpretación. - Conclusiones.

14-2-85. LES PINTURES MURALS DE SANT TOMÀS DE FLUVIA, Dr. Josep Calzada Oliveras.

Història del Monestir. - Església romànica. - Descripció de les pintures romàniques recentment (vistes generals - Pantocrator - La Màndorla i Evangelistes - Els ancians - Diumenge de Rams - El Sant Sopar - El Prendiment - El Calvari i el Sepulcre buit). - Conclusions.

21-2-85. SANT PERE DE RODES I EL ROMÀNIC DE L'EMPORDÀ, Joan Badia i Homs.

Es procurarà oferir una visió de l'evolució de l'arquitectura romànica de l'Empordà, sense oblidar les comparacions amb la que es desenvolupà a la resta del país. Es dedicarà una especial atenció a Sant Pere de Rodes com a peça fonamental i més significativa, que encara resta bàsicament dempeus, de l'art autòcton anterior a l'adaptació de l'arquitectura romànica de tipus llombard. Es destacaran els edificis coneguts que s'hi poden relacionar, els seus precedents, les influències foranes que s'hi aprecien. Hom intentarà definir les característiques que configuren la seva personalitat. Finalment s'assenyalaran alguns aspectes de la perduració d'alguns dels trets fonamentals d'aquesta arquitectura representada per Sant Pere de Rodes, en el romànic d'època posterior de la comarca.

28-2-85. RECORDS D'UNA EXCURSIÓ A CASTELLA LA VELLA. Francesc Reixach i Cabratosa.

Palencia - Burgos - Salamanca - Toro - Avila - Segovia - Zamora. - El romànic del camí de Santiago. Visió de l'art romànic, gòtic, barroc i plateresc de la regió, amb les seves característiques peculiars.

C) **VÍDEO**. — L'Associació ha adquirit en 1984, un equip de gravació de Vídeo sistema V.H.S. amb la finalitat de filmar les sortides que el grup de recerques ve efectuant. Durant 1984 i part de 1985, s'ha recollit una gran informació que es detalla al final. També s'ha adquirit material complementari a fi de conseguir fer muntatges i editar possibles documentals. Aquest segon aspecte s'està intentant afrontar actualment, malgrat les grans dificultats econòmiques i teòriques que representa.

Aprofitem aquesta oportunitat per sol·licitar col·laboracions, si alguna persona està interessada en el sistema de vídeo en temes arqueològics i històrics.

Igualment recordem que qualsevol associat pot sol·licitar les projeccions dels vídeos en el Local Social.

Gravacions efectuades:

- Belcaire d'Empordà i Empúries.
- Pont del Llierca (Garrotxa).
- Viatge a la Dordogne (França).
- Col·loqui Talteüll-Serinyà sobre paleoambients i cultures prehistòriques.
- Església pre-romànica de St. Julià de Boada (Baix Empordà).
- Jaciments de Sta. Elena (Grony) Amer.
- Estació del Puig de la Bellacasa i Canteres de Mata.
- Canteres medievals «Clots de St. Julià» (Perratallada).
- Girona romànica i monumental.

- Estany d'Espolla (Pla d'Usall) i fauna autòctona (apus cancriformis).
- Estació prehistòrica de Roca-Foradada.
- Llorà, vall del Llèmana i Roc de la Melca.
- Valls de Bas i de Joanetes (Romànic).
- Estació prehistòrica del Puig d'En Roca (Girona).
- Rocacorba, Banyoles i Porqueres.
- Can Ordis i fauna fòssil.
- Estació sobre Pedret (Girona).
- Troballa d'un elefant fòssil prop de Crespià.
- Troballa de restes fòssils a la Pedrera X. a Girona.
- La Vall de Cogolls (Garrotxa).
- Sant Romà de les Arenes i Cidillac (Romànic).
- Albanyà i la Muga. Pincaró. Alt Empordà.
- Diferents treballs de vídeo en laboratori.
- Excursió al dolmen de Romanya i Sta. Cristina d'Aro (Baix Empordà).

D) **MILLORES I REPARACIONS EN EL LOCAL SOCIAL**. — Posem en coneixemet dels associats que degut a les fortes glaçades del mes de gener, que ens varen deteriorar el Local Social, hem hagut de fer importants reparacions.

Per tant fent un esforç econòmic superior a les nostres possibilitats i gràcies a l'ajut de la Diputació de Girona, que ens ha concedit 100.000 pessetes, hem pogut reparar i pintar el local, arreglar el terra, canviar algunes persianes exteriors i posar cortines a la Sala de Junes i a Secretaria.

Tot això vol dir que el Local és més agradable i acollidor i per tal motiu convidem als associats a visitar-lo personalment.

E) **SOPAR DE GEMANOR AL FORNELLS PARK**. — Com ja comença a ser habitual, el dia 19 d'octubre de 1984, es féu el sopar anual, aquesta vegada en el restaurant del Fornells Park, amb assistència d'un centenar d'associats.

L'acte que fou molt agradable, va acabar amb un petit parlament de Fc. Reixach, que va fer un resum dels treballs efectuats durant l'any i es va passar una gravació de «vídeo», feta per l'equip de la nostra Entitat durant el sopar.

Acabat el sopar es va celebrar el sorteig d'un quadre, obra de Vayreda Canadell (oli amb cases del riu Onyar, Girona), sorteig que es va efectuar pel notari Sr. Enric Brancos. La butlleta premiada va correspondre al número 355 i el seu afortunat posseïdor fou el Dr. Julià Maroto.

La finalitat del sorteig era el de finançar l'adquisició de l'equip de vídeo.

F) **EXCURSIONS EFECTUADES DURANT LA TEMPORADA 84-85**. — Casa pairal de Sant Romà, propietat del Baró d'Esponellà, Tiana, que visitarem invitats pel propi Sr. Epifani Fortuny, casal que el Baró té en el poble de Tiana, municipi de Montgat.

El Baró d'Esponellà, associat de la nostra Entitat i gran afeccionat a l'arqueologia, degut a l'important jaciment trobat dins de la seva propietat i molt a prop del palau de San Romà, on ha viscut la nissaga dels Espolla durant segles. Assessorat pels arqueò-

legs de la Diputació de Barcelona, excavaren una vila romana trobada com ja em dit dins la seva propietat.

Passàrem un dia meravellós, acompanyats pel Baró, que té una edat avançada, però que la supera el seu dinamisme. Ens va ensenyar el palau residència. Edifici noble que consta de planta i dos pisos, una torre separa la fàbrica en dos cossos, quedant un conjunt notable del Renaixement, amb restes medievals: com la porta adovellada i algun finestral. L'interior és un conjunt de mobles i peces d'art de gran valor, com són quadres i talles, ceràmica, etc. Sense oblidar l'important arxiu i la biblioteca.

Donem les gràcies un cop més al Sr. Epifani Fortuny de Salazar, per la seva gentilesa i la seva bona acollida.

Visita col·lectiva a Santa Cristina d'Aro, Església paleo-cristiana, Bell-lloc d'Aro i Romanyà de la Selva (Cova d'En Daina), dolmen, sepulcre de corredor.

Visita interessant, per a conèixer les restes molt derruïdes d'una planta d'església paleo-cristiana, a Santa Cristina d'Aro, on hi ha una església parroquial d'estil medieval de notables proporcions. Molt modificada, sobretot al s. XVIII, de planta de creu llatina, dues naus i creuer i absis semicircular. L'edifici que substitueix a l'anterior de tres naus i transepte i tres absis.

Santa Maria de Bell-lloc, és l'església parroquial. Edifici romànic molt primitiu, s. X, d'una nau rectangular, capçalera de planta de ferradura a l'interior i poligonal a l'exterior. Modificada, doncs té un arc triomfal sobrealt i part de la volta. Possiblement tenia originàriament dues capçaleres: dos absis, un a cada capçalera, tipus d'església paleocristiana d'estil africà, possible baptisteri. A la prop hi ha restes d'un poblat o vila romana.

Sant Martí de Romanyà de la Selva. Edifici pre-romànic evolucionat, d'una nau capçalera rectangular (absis), creuer de braços molt destacats. Amb un inici de cimbori, totalment desconegut al nostre país. Cobert amb voltes sobre grans pilars. Portalada i un porxo.

Visitarem l'important dolmen de la Cova d'en Daina, sepulcre de corredor, amb galeria coberta i cromlec de grans dimensions. La galeria i el corredor separats per una porta de pedra. On hi treballà el Sr. Cruanyes, bon amic nostre.

Castell de Bella Dormiens, d'origen medieval. Modificat i restaurat modernament. Queden encara restes del seu passat històric.

Visita col·lectiva a la casa pairal de Can Ros de les Olives. Les esglésies de les Olives. Garrigàs. Sant Joan de Belcaire. Casa pairal del s. X, molt interessant, punt de residència dels Ros, nissaga documentada al 1300. Edifici rectangular de planta i dos pisos, d'estil renaixentista, amb un interior molt cuidat amb estances nobles, sala i habitacions, capella, etc. El mobiliari de gran valor i d'època. Els propietaris foren molt gentils i ens convidaren a un aperitiu.

St. Vicenç de les Olives, és una església d'una sola nau rectangular, capçalera carrada, tota de pedra. Campanar de cadireta del s. IV.

St. Sadurní de Garrigoles, edifici del romànic, d'una sola nau, volta de canó, absis semicircular. Modificada.

Sant Joan de Belcaire, antiga església paleocristiana, restes pre-romànics i romànics. Restaurada recentment per la Diputació. Absis amb finestres cegues lombardes i decorada amb elements lombards. Molt interessant.

El castell, també restaurat modernament és un edifici medieval dels Comtes d'Empúries de planta rectangular amb murs i torres rodones als quatre angles, amb la sala, capella i les dependències usuals.

Visita a una part de Castella la Vella, Burgos, Palencia, Avila, Salamanca, Segovia. (Del 28 d'octubre al 2 de novembre de 1984).

No podem explicar els llocs visitats per manca d'espai, però sí que fou una lliçó de la història de l'art, que ha deixat un bon record a tots els components del viatge. Per tots els conjunts visitats i la Direcció de la mateixa que fou exemplar.

G) COMMEMORACIÓ DEL 500 ANIVERSARI DE LA SENTÈNCIA DE GUADALUPE.

La nostra Associació va proposar a entitats culturals de la Garrotxa, la conveniència de commemorar el 500 aniversari de la Sentència Arbitral de Guadalupe que en 21 d'abril de 1486 va posar fi al conflicte secular entre els senyors i els pagesos de remença. Així mateix col·laborar amb l'Ajuntament d'Amer en la commemoració del 500 Aniversari del Compromís d'Amer que tingué lloc el 8 de novembre del 1485, mitjançant el qual els remences acceptaren l'Arbitratge del Rei Ferran II.

Si algun associat vol ampliar informació sobre els actes a celebrar, o sobre aquests fets històrics, tant importants per la Història de Catalunya, pot posar-se en contacte amb la Secretaria de l'Entitat.

H) COL·LOQUI TALTEÜLL-BANYOLES.

— Els dies 16 i 17 de juny de 1984, va tenir lloc a la localitat de Tauteüll (Rosselló) i Banyoles, un col·loqui sobre el Quadre Cronològic del Plistocè Superior de Catalunya i Paleoambients de les Cultures Prehistòriques». En la preparació i desenvolupament d'aquest col·loqui va participar-hi la nostra Entitat. Es va presentar una ponència sobre **LES ESTACIONS DEL PALEOLÍTIC MITJÀ A LA PLANA USALL-ESPOLLA**.

I) ADQUISICIÓ DE LLIBRES PER A LA BIBLIOTECA. — Durant 1985 s'han adquirit les següents obres, podent ser consultades pels associats:

GRAN GEOGRAFIA COMARCAL DE CATALUNYA. 16 volums. Edi. Fundació Enciclopèdia Catalana. Diversos Autors.

CATALUNYA ROMÀNICA. Volum IX (Bages). Edit. Fundació Enciclopèdia Catalana. Diversos autors.

ARQUITECTURA ROMÀNICA A CATALUNYA. 4 volums. Edit. Institut d'Estudis Catalans. Autor J. Puig i Cadafalch, A. de Falguera, J. Godoy i Casal.

ELS CATALANS A SARDENYA. Enciclopèdia Catalana. S.A. Autors J. Carbonell F. Manconi.

ATLAS OSTEOLOGIQUE, de Leon Pales. Atles d'osteologia. 2 volums de vertebrats (herbívors i mamífers). Edició del Centre Nacional de la Recherche Scientifique.

J) CONFERÈNCIES DE PREMSA, del Professor de Lumley. L'Associació va col·laborar a l'organització de dues conferències de premsa que va donar el professor de Lumley, Director del Laboratori de Paleontologia Humana del Museu de l'Home de París, per donar compte de la inauguració de l'exposició **ORIGINE ET EVOLUTION DE L'HOMME**, que s'inaugurava el 14 de maig a Perpinyà.

La primera va tenir lloc el dia 2 de maig de 1984, en el Saló d'Actes del Museu d'Art de Girona (Palau del Bisbat) a les 11 hores del matí.

El mateix dia en el Museu Arqueològic de Barcelona, a les 5 hores de la tarda.

K) PROSPECCIONS. — Les sortides a la recerca de jaciments prehistòrics s'han concentrat aquest any a la zona de la Selva, a la recerca d'estacions axeulianes. També s'han prospeccionat les terres altes de les Serres (Sta. Maria d'Elena, La Barroca), i el Pla d'Usall. Per detalls veure els treballs publicats en aquest mateix Quadern.

L) RELACIÓ AMB ALTRES ENTITATS. — L'Associació manté correspondència i intercanvi de

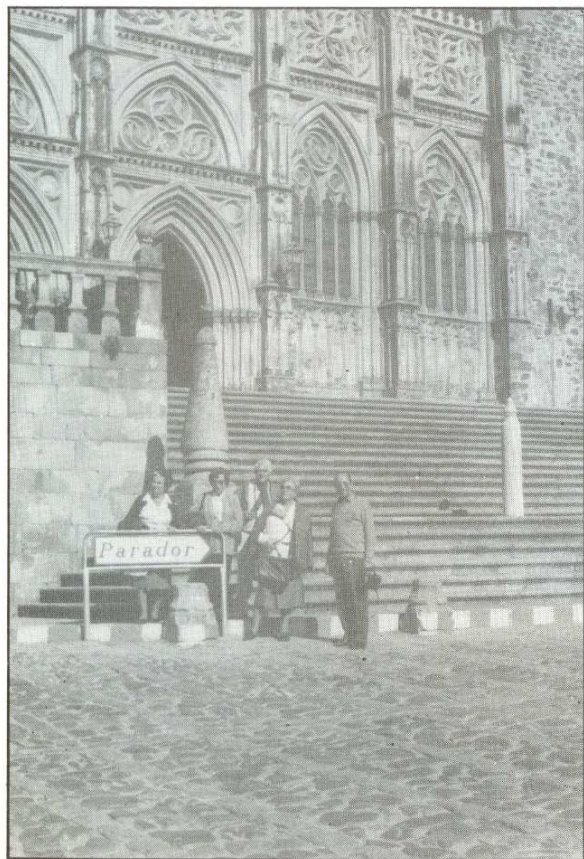
publicacions amb totes les Entitats culturals de Catalunya que figuren inscrites en el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, i també amb certes Universitats i Museus espanyols i estrangers.

LL) PLÀNOL MONUMENTAL DE LA BAIXA GARROTXA. — S'ha confeccionat un plànol monumental de la Baix Garrotxa, incluint la Vall del Fluvià i els seus afluents que formen la conca del riu Fluvià, la comarca de Banyoles, la vall de Llémana i la conca del riu Ter en el seu recorregut per les comarques gironines, fins la capital, amb el seu afluent Ribrugent.

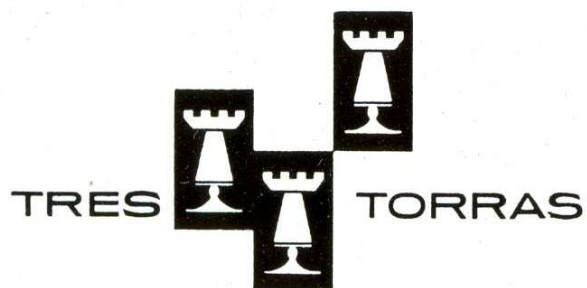
El mapa dibuixat pel Sr. Prior, és un compendi de les esglésies romàniques d'aquestes comarques, algunes quasi desconegudes, altres de difícil accés, totes de gran interès.

Conjunts monumentals com Olot, Besalú, Banyoles, Santa Pau, Amer, Mieres... que són de gran interès històrico-monumental. L'amic Reixach de la nostra Entitat, està fent la descripció de cada un dels monuments: esglésies, cases pairals, castells, etc., que creiem que serà de gran utilitat pels aimants del nostre patrimoni. Aquest treball ha estat possible per l'aportació i el suport econòmic del Dr. Verdaguer de Mieres, Vice-president de l'Entitat, que ha patrocinat la confecció del plànol.

Esperem que serà d'utilitat com a guia a tots aquells que vulguin visitar els monuments descrits.

AQUEST BUTLLETÍ ESTÀ IMPRÈS AMB PAPER
DONAT GENTILMENT PER L'EMPRESA
S. TORRAS DOMENECH, S. A

S. TORRAS DOMÈNECH, S. A.
FUNDADA EL 1729

PAPERS I CARTOLINES PER A LES ARTS GRÀFIQUES

FÀBRICA

Tel. 48 80 00 - TELEX 57126

FLAÇA

**Servei per servei
decideix el tracte
i l'eficàcia.**

"la Caixa"
CAIXA DE PENSIONS